

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De examinatione doctinarum

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

notione nimia q̄ notā affert in vestimētis
 ⁊ ceteris. aut si cōmunē habz cōuersionē
 accommodā bis q̄bus cōiuit. Doc precī
 pue p̄siderare necesse est si sit mlier/qualit
 cū suis cōfessoribz p̄uersat ⁊ instructoribz.
 si collocutionibz intēdit p̄tinuis/sub obtē
 tu nūc crebre cōfessōis. nūc proluxe narra
 tionis visionū suarū. nūc alterius cuiusli
 bet cōfabulatiōis. Expertis crede/nomi
 natim Augustino ac dño Bonauenture.
 vit est altera pestis v̄l efficacior ad nocen
 dū v̄l insanabilior. Qd̄ si nihil h̄ret aliud
 detrimētū nisi t̄pis p̄ciosi latissimam hanc
 p̄sumptiones. abunde diabolo satis esset.
 Habet aliud scitote. habz insanabilē vidē
 di loquēdiq̄s (interim de tactu silentiū sit)
 p̄uriginē. Euenitq̄ illud de didone ap̄d
 poetā. herent in fici pectore vult⁹. Verba
 q̄ nec placidā mēbris dat cura q̄etes. Lū
 tū in pace sit dei loc⁹. Nullus idcirco mi
 rabif. si tales ad fabulas p̄uersi auertunt
 a veritate. Si p̄terea mulieres he curi
 agentes sunt. q̄ies notat ap̄ls/ sp̄ discētes
 ⁊ nunq̄ ad sciam veritatē p̄uenientes. vbi
 aut nō est v̄ritas sit vaitas ⁊ falsitas necesse
 est. Probatio sp̄um p̄siderat v̄n sp̄s
 veniat aut q̄ vadat. Itaq̄ Bern. testatur
 h̄ in se nūq̄ sciri datū eē. q̄ tū exp̄t se plu
 ries asserit hūiliter sancti sp̄s p̄ntiam ex
 intimo motu cordis siue mētis. Mirabi
 tur igit fortassis aliq̄s. q̄ pacto p̄sona sta
 tus inferioris/dicat se frēq̄nter agnoscere
 v̄n sp̄s veniat. p̄sertim cū dixerit christ⁹
 nichodemo. Vocem inq̄t eius audis ⁊ ne
 scis v̄n veniat aut q̄ vadat. Quid porro q̄
 in spiritibz diuersis multa in inspiratiōibz
 inuenit similitudo. Est enī sp̄s de⁹. spirit⁹
 angelus bon⁹. sp̄s angel⁹ mal⁹. sp̄s hu
 man⁹ tam rōnalis q̄ aialis. Potest autē si
 millis visio spirari p̄ quēlibz hūc sp̄s suo
 modo. longe q̄ tū diuerso/sz diuersitatem
 faciliē p̄cipi q̄ daz similitudo nō sinit ap̄d in
 expertos taliū/q̄ neq̄ p̄ seip̄os ex acumie i
 genij. neq̄ p̄ eruditōez i theologicis/ l̄ phisicis
 disciplis. neq̄ p̄ alioz traditionē sciūt ta
 lia distinguere. Certe nec mirandū cū pau
 cissimos inueniam⁹. q̄ plene sciūt scerere
 re cogitatiōes ⁊ affectiōes siue rōnalis ani
 me vt rōnalis est/ ab illis q̄ sunt animales
 videlicet in sensu cōmuni v̄l organo fantā
 sie. Quē inuenies p̄cor ex timētibz deum/
 peccataq̄ fugientibz/q̄ semp ⁊ in oibz ad li
 quidū p̄spiciat dū tēp̄tatiōes vigēt/ si sen

sus eoz sit t̄mmodo in imaginatiōe v̄l cō
 sensus in rōe. Adeo non facile ē discernere
 sensuz a p̄sensu. Quāto plus hz difficultra
 tis p̄batio q̄druplicis p̄notati sp̄s/dum
 videlicet instinct⁹ vnus/v̄l inspiratio v̄l
 bemens tangit mentē/si sit a deo/l̄ ab an
 gelo bono/aut malo/ v̄l a p̄prio sp̄u būa
 no. Cui⁹ rursus sensus portio duplex su
 perior ⁊ inferior ascripta est. Cui⁹ sentire
 diuisionē p̄fecte dat illud h̄bū dei: q̄d per
 tingit vsq̄ ad diuisionē sp̄s ⁊ aie. Qua
 lē in se diuisionē passa erat q̄ exclamauit.
 Magnificat aia mea dñm. Dehinc secer
 nens sp̄m ab aia: subiungit. Et exulta
 uit sp̄s me⁹ in deo saluari meo. **¶** Dec
 interim sub cōpendio cursim notata sint
 q̄tin⁹ dū ad singularia descēdendū erit/ fa
 cili⁹ hac occasione sapiētiores diiudicent
 p̄suasum h̄ntes viuere hoīem/ cui⁹ nomē
 sit in libro vite/ cui pluries ⁊ in pl̄ibz p̄so
 nis hui⁹ t̄pis: datū est experiri ⁊ praticare
 omnia que dicta sunt.

¶ Finit tractat⁹ de p̄batiōe sp̄uz magi
 stri Johis de gerson cancellarij parisiē.
 in Constantia. Anno dñi. D. cccc. xv. in
 die sci Augustini t̄pe general' p̄ciliū inibi
 celebrati/ edit⁹ p̄pter aliq̄ q̄ de canonisati
 one Brigide in p̄fato cōcilio oriebantur/
 sub. r̄q̄. p̄siderationibz cōp̄ehensis.

Tractatus eiusdem

Cancellarij parisiē. de examinatione do
 ctinarum.

Attendite a falsis p̄phetis
 clamat christ⁹ sūmus do
 ctor n̄r. Cui cōsonat ap̄ls
 su⁹ doctor in v̄ritate. Do
 ctoris inq̄t varijs ⁊ p̄grī
 nis nolite abduci. Patres
 ⁊ fr̄es/q̄ hz aures audiēdi audiat. qz nulla
 monitio salubrior. nulla si negligat pote
 rit eē piculiosior. Quia sic venenū corpus
 enecat. sic p̄phetie false/ sic doctrine varie
 ⁊ p̄grine trahūt aias ad interitū/ non q̄lē
 cūq̄ s̄z eternū. Turbāt insup eccliaz/ poli
 tias demū oēs t̄pales ⁊ sp̄iales euertunt.
¶ Quapropt̄ occasionibz intra cor ab ex
 traq̄ susceptis. p̄posuit n̄ra sedulitas opu
 sculū cōponere. q̄druplici mō de examia
 tiōe doctriaz. P̄mo theologicā. sc̄do ex
 eplariē. t̄cio p̄hiscalr. q̄rto p̄ticalr. P̄m⁹
 mod⁹ q̄ p̄nt⁹ ē opusculi/ sex cōsideratiōes

de examinatioibz idoneis doctrinarz / r to
tidē de examinatiois arte pstringet / q no
tant in bis p̄sibz. Conciliū. papa. p̄sul. do
croz. bñ doct̄. Discretor quozqz spirituz
de dogmate censent. Qualis sit doctrina /
docens q̄s / quibz sodales. Si finis sit fa
stus / questus siue libido. Protestamur
in p̄mis nihil nos in docendo v̄l narrādo
fore dicturos / intentiōe corrupta fauore l
odio / sed tanq̄ in articulo mortis positi
cōrā iudice deo / volum⁹ cautelā insinua
re / cōtra falsas prophetias suspectasqz do
ctrinas / maxime diebz istis malis / q̄n stu
diū theologie refriguit / q̄n magna ex par
te dissipatus est / vbi potissime florere sole
bat. Fiet insup sermo p̄sens talibz r p tali
bus / qual fuisse laudat iob / q̄ sunt simpli
ces r recti ac timētes deū r recedētes a ma
lo / ne dyabolus cur⁹ nō ignoram⁹ astuti
as improvisos forte repiat seducar⁹. Ta
les alloq̄mur venerādos p̄res carthusiē.
r celestinos / q̄s afflictos / vt iob / optet esse
in terra bus / que sonat conciliū. **E**due
nit r orientales esse / p susceptiōe luminis
gloriosi / q̄bus testimoniū phibendum est
de lumine. Ania deniqz iusti annūciat ali
quādo vera. plusqz septē speculatores con
stituti in excelsum ad speculandū. **Q**ui
bus añ locutis discurrā⁹ p vnāquāqz
p̄siderationez / duodeci veritates aliquas
qz cautelā miscendo.

Prima cōsideratio.

Examinator auctenti⁹ r finalis
iudex doctrinarz fidē tāgentiū
est generale conciliū. Deducit
hec p̄sideratio primitus aucto
ritate generalis cōcilij constantiē. cui for
te par i duratiōe nullū fuit. Forma decre
ti sui satis habet r posita est in tractatu de
prāte ecclīastica / r in opusculo. An liceat
appellare a papa. Sumit insup ab euā
gelio cū rōne talis p̄firmatio. **E**brist⁹ fu
it sup̄m⁹ r optim⁹ institutor ecclīe nō de
ficiens i necessarijs / q̄ r dixit. Ecce ego vo
biscū sum vsqz ad p̄sumatōez seclī. **O**p̄ oz
tuit iḡr in ecclīa relinq̄re regulā infallibi
lem p̄ fide p̄uāda / r dubijs emergētibz ter
minādis. nō aut̄ repit in terr̄ altera tal̄ in
fallibilis regula nisi generale p̄ciliū legiti
me p̄gregatū. nā p̄sona q̄libz singularis de
ecclīa cuiuscūqz dignitat̄ etiā papal̄ / cir
cūdata est infirmitate / r deuiabil̄ est vt fal

lere possit r falli. Propterea nō imparem
posuit Aug⁹. auctoritatē in ecclīa r i euā
gelio / dicef. nō credere euāgelio nisi me au
toritas ecclīe cōmouisset. **O**pponet a
liqz q̄ in agibilibz / r p̄stitutiōibz hūanis /
vel sentētijz / v̄l sc̄toz canonisationibz / ec
clesia falli p̄t r fallere fm iura r experimē
tis pl̄imis. Rūdef secus eē in bis q̄ sūt fa
cti vel iuris hūani / r in bis q̄ sunt iur̄ di
uini de necessitate salut̄ cognoscēdi / cuius
modi sunt veritates fidei / p̄cipue articuloz
p̄pterea assitit specialit̄ vbi nō sufficit bu
manū auxiliū. sicut in determinatiōe veri
tati fidei q̄ in alijs in q̄bus nō necessario
stat fal⁹. **H**ibilomin⁹ attendendū ē mul
tiplicem esse doctrinaruz p̄ ecclīam seu cō
ciliū vice sue approbationē. **Q**uedam ap
probant vt certitudinalit̄ vere necessariōz
credende. **Q**uedā vt vtilēs ad moralē reli
gio samqz doctrinā / sine mixtione falsitat̄
p̄rie / nō tñ sunt sic vt credant obligatoz
sed dicunt de pietate fidei. **Q**uedā p̄
solū p̄mittunt vt legant̄. nō q̄n sunt mixte
falsitates / s̄ h̄nt aliunde pl̄imas vtilēs do
ctrinas / sicut sūt scripta multoz doctorū.
Et ita Aug⁹. sua scripta recipi volebat.
Holi inq̄t meis l̄ris q̄si canonic̄ scriptur̄
de se deseruire. **E**t itez. **R**egare nō possuz
nec debeo sicut in ip̄is maioribz. ita mul
ta esse in tā mult̄ opuscul̄ meis / q̄ p̄t iu
sto iudicio et nulla temeritate culpari. **S**umit
hic duplex v̄tas. **C**anonisario p̄
sone nō cōpellit firmit̄ adherere doctrine
sue. **P**atz etiā i martyribz. vt i b̄to **L**ypri
ano. **P**aret de pl̄ibz canonisat̄. q̄z q̄tidie
positiōes a scolasticis nō tenent / sed palā
negant / aut cū reuerētia si fieri p̄t expo
nunt. **A**ltera veritas. **D**ebet cū maturi
tate maxia r nō sine grandi necessitate rei
publice / determinatio fieri i materijs fidei
maxime cōdendo articulū vniuersalit̄ ob
ligantē. **A**lioq̄n formidandū est de sc̄da /
lo vel sc̄smate nō facillit̄ extermiabil̄ si q̄
dissentierint. **D**oceat nos sc̄isma grecorum
Dac rōe sacre theologie factas parisiē.
freq̄nter dū q̄runt ab eadē decisōes dubi
ozū q̄si neutroz. solet nō p̄ se totā dare de
terminatiōē / s̄ deputatos p̄ cōcilio dan
do suos cōmittere. **Q**uāto ampli⁹ hec au
toritat̄ ḡuitat̄ / ē in generali p̄cilio / nec nō
in sumo p̄tifice p̄seruāda. **N**ec tñ ita de
clinandū est ad nihil determinā dū / q̄ ap
tū in fide r moribz scandalū radicef rē.

Secūda consideratio

Saminator iuridic^o doctrinarū fidem tangentiū: papa sup̄mus est in terris post generale conciliū vel cū ip̄o. Deducit auctoritate canonū cū rōne morali: p̄supposita fide. Quomā sup̄mus in omni policia iuris habet dubia circa policiā emergentia de terminare/vel interpretari: v̄l declarare cum appositione penarū in rebelles. hoc autē ē iudiciū auctoritatiū. **D**iceret aliq̄s. nō oportet ita fieri: cū papa sit deuiabilis: nō enī est mag^o firmat^o q̄ petr^o erat. **U**n̄ reprehensus est a paulo eo q̄ nō recte ambularet ad veritatē euāgelij. **C**onfirmat hec obiectio consideratiōe p̄cedentē: sed pl^o infert q̄ oportet. **N**ec enī pōt assidue conciliū generale haberi p̄sentialit^{er} p̄ decisione dubiorū/nec expediret passim ita fieri. **S**uprem^o autē in ecclia facili^{ter} adif. **Q**ui si nōlet oīno p̄tinacit^{er} ea q̄ sunt fidei declarare. vel erraret declarādo/sup̄est iudiciū concilij. **P**orro nō sequit^{ur} papa p̄ in diffiniedo fallere vel falli/igit nō est iudex idoneus sicut in alijs p̄t̄ instantia. **C**oncludit tūc hac radice duplex veritas. **P**rima q̄ de terminatio solius pape in his q̄ sunt fidei nō obligat vt p̄cise est tal^{is} ad credendum. **A**lioq̄n staret in casu q̄ quis obligaret ad p̄dicatoria/vel ad falsum p̄tra fidē. **S**ecūda veritas est/q̄ sentētia pape ligat oēs fideles ad nō dogmatifandū cōtrariū: nisi p̄ illos et apud illos. q̄ manifestū cōtra fidem deprehendūt errorem. et scandalū grande fidei suo silentio fieri: si nō opponerent se: cognoscūt. **Q**ui si fieret p̄secutio sentētiarū et penarū cōtra eos/sciant beatos esse q̄ p̄secutionē patiunt^{ur} p̄pter iusticiā. **S**up̄est q̄z remediū concilij general^{is}: cui^{us} finalis auctoritativa. iudicialisq̄ p̄t̄as fundata ē in destructibilitate in illo s̄bo christi: de correptione fraterna. **Q**ui si eccliam nō audierit sic tibi sicut ethnic^o et publican^o. **L**ui legibaud dubie subest papa/licet hacten^{us} mult^ois hec veritas nō placeret: p̄pter inordinatum fauorē ad summū pontificē. vel scripta sua male suscepta/plus q̄ ad christū et euāgelia. **N**ūc autē opposita falsitas ē heresis expresse dānata p̄ concilium Cōstantien^{se}. cum alijs multis in utilitate totius policie christiane.

Tercia consideratio

Saminator iuridic^o et ordinarius doctrinarū h̄mōi est p̄latus in sua iurisdictione: cui cōmunicat inq̄sitor. **D**educit hec consideratio p̄ canonicas monitiōes: et cēsuras p̄latorū exhortatiuas/vt dioceses suas extirpare studeant ab hereticis et heresibus p̄niciosisq̄ doctrinis. **S**umit p̄terea rōne p̄portionalis ad auctoritatē pape: necnō p̄ ordinē hierarchicū figuratū in concilio dato moysi p̄ iethro socerū suū. **S**ed notet^{ur} hic duplex veritas. **P**rima q̄ nullus ep̄s inferior pōt condere articulū fidei catholice/q̄ videlicet ad totā eccliam se extendat. **N**on enī p̄t in eos obligationē ferre q̄s nō habet i iurisdictione subiectos. **D**iffert igitur determinatio pape: q̄m general^{is} est. et ad oēs catholicos se extendit q̄ ad penas. **S**ic intelligere debet dicentes nullā p̄ter papaz condere posse articulū. **A**lioq̄n falleretur q̄m in suis diocesis p̄latus ius habent cum appositione cauti concilij. **P**ro q̄ sit secunda veritas distinctiōe p̄missa. **Q**ui aliq̄ sūt doctrine palā hereticales apud oēs. **A**llie dubie simplicib^{us}: sed manifeste sapiētib^{us} et peritis. **T**ercie veluti neutre h̄ntes pro se doctores cū rōib^{us} ad vtrāq̄ p̄tem p̄babilibus: nec in vna t̄m diocesi vel paucis. sed apud oēs christianos aut longe plurimos. **E**st q̄ veritas/q̄ in primis et secūdis auctoritas inferiorū p̄latorū se extendit et ad suos t̄mmodo. **I**n t̄rcijs h̄o nequaq̄s. q̄m merito dicunt maiores cause fidei/p̄p̄t difficultatē decisiōis: cū piculo scandali. ideo sunt ad sedē ecclie. v̄l ad sedentē in ea summū pontificem referēde. **I**uxta illud. **S**i q̄d ambiguū v̄l difficile r̄c. vocans causas grandē. nō rōe materie. sed ambigue difficultatē in terminatiōe. **L**ui^{us} distinctiōnis ignorātia v̄l dissimulatio culpabil^{is}. n̄ paucos depulit i errores/scandalosq̄ iudicia. **S**ordiarā et doctoralē p̄t̄atē n̄ra tēp̄tate

Quarta consideratio.

Saminator p̄t̄im autēti^{cus} p̄t̄im doctrinal^{is} h̄mōi doctrinarū ē q̄ libet i sacre theologie facultate licentiat^{us} aut doctor. **D**educit hec consideratio p̄ formā s̄boz q̄bz dat licentia m̄ḡalis. **E**go auctoritate aplica/dicit ff

De examinatione

cancellarius/do tibi licentiā legendi. regē
di. disputandi. docendi in sacra theologie
facultate/hic et vbiq; terrarū. In noīe pa-
tris et filij et spūs sancti. Amen. ¶ Ex hoc
absq; vltiori deductione sumit duplex
veritas. Prima q; doctores theologici nō
sunt arcedi sine causa rationabili ab exer-
citiō p̄dictorū actuū. quoniā papal aucto-
ritas licentiā confert eis. nō ita tñ/qñ dio-
cesani seu locor ordinarij: p̄nt obsistere v̄l
nō consentire p̄ rationabili volūtate. Ex
emplū de p̄tate sacerdotali q̄ equalis est ī
quolibet q̄ ad corp̄ christi verū. sed diuer-
sificat quo ad mysticū/qd̄ iurisdictionis re-
spicit potestātē. Exemplū in mgris in ar-
tib; q̄ nō legūt semp artes vbi volūt. nisi
scolasticorū p̄sensus habeat. ¶ At vero su-
mit ex hac declaratiōe veritas altera. Q; doctores
theologici nō obligant p̄cise ex
p̄tate sibi tradita/p̄dictos actus legēdi. p̄-
dicandi et. passim exercere. Secus de pla-
tis ordinarijs: quorū officio pastorali an-
nexū est debitū vel obligatiō p̄dicandi et.
subdito sibi gregi. sicut iungit ap̄lus hec
duo pastores et doctores/qd̄ ratio manife-
sta cōvincit. Oportet enī q̄sdā esse ī ecclia
qui sint ex officio instituti tales act̄ ex-
cere. Alioqñ nō fuisset instituta p̄fecte: cō-
tra illud dei p̄fecta sunt opa. Nō aut̄ sunt
aliq̄ sic obligati p̄ officiū q̄ pastores simul
et doctores: et nō soli doctores. ¶ Possent
p̄sequēter inferri veritates multe salubres
de necessitate studij theologici: nisi silenti-
um breuitas indiceret. ¶ Dictū est p̄cise
passim/quoniā aiūde pot̄ doctor theolo-
gus obligari p̄dicare v̄l docere/v̄l scriptu-
ras interpretari: v̄bo v̄l scripto: duz necessi-
tas imminet/hereticos et hereses repellen-
di. Aut q; videret̄ ingrat̄ dōis dei/quēad
modū loquūt̄ q̄rētes si sacerdos nō be-
nificat̄ possit sine p̄tō ab om̄i celebrati-
one cessare. Addit̄ tertia causa dū speciali-
ter mittit̄ p̄ ordinariū suū/quo casu tenet̄
sibi de sustentatiōe sua sufficient̄ p̄uidere
qua data/iā p̄trahit̄ obligatiō q̄si pastora-
lis in p̄fato doctore. Neq; enī tūc dicere p̄t
in sui velamē ocij. Nemo me p̄duxit.

Quinta cōsideratio

¶ Examinator huiusmodi doctria-
rum est: p̄ modū doctrine/qlibet
in sacris litteris sufficient̄ eru-
ditus. Deducit̄ hec p̄sideratio

p̄ illam maximā a sapiente et philosopho
positam. Q; eorū que quisq; nouit est iu-
det bon̄. Iterum q; nullis existentib; q̄-
bus cōferret̄ gradus licētie. q; vel nollēt
recipere/vel nemo conferret. Possent n̄bilo-
minus plati secū assumere p̄ plebis erudi-
tione: et fidei concilio sufficient̄ in sacris
litteris eruditos. ¶ Hoc tamē obseruato
q; dignus est mercenarij mercede sua/ con-
tra illos q̄ precijs et magnis pensionib; cō-
ducūt procuratores: et aduocatos: v̄l soli-
citatores causarū prophanarū. theologos
vero vit̄ vel gratis dignant̄ assumere. A-
deo terrā sapit̄ animalis homo. adeo querit̄
nō que dei sunt sed sua. nec tam sua frequē-
ter ex abusu. ¶ Iungat̄ huic cōsideratiōi
cū sua declaratiōe duplex veritas. Prima
staret q; aliq̄s simplex nō auctorizat̄/ cēt
tam excellent̄ in sacris litteris eruditus: q;
plus esset credendū in casu doctrinali sue
assertioni/ q̄ pape declaratiōi. Constat̄ ei
plus esse credendū euāgelio q̄ pape. Si
doceat̄ igit̄ talis eruditus veritatē aliquā
in euāgelio cōtineri. vbi et papa nesciret
vel vltro erraret: patet cui p̄ferēdus sit
indicius. ¶ Altera veritas. Talis erudit̄
deberet in casu/ si et dū celebraret̄ generale
conciliū. cui et ip̄e p̄sens esset: illi se oppo-
nere/ si sentiret̄ maiorem partē ad opposi-
tum euāgelij: malicia vel ignorantia de-
clinare. Exemplū/ beatissim̄ dedit̄ bilari-
us. ¶ Unde quis ab initio militantis ec-
clesie/ que cōponebat̄ ex apostolis: et ime-
diatis successorib; nouiter et certitudina-
liter a christo doctis. de multis que nō sūt
scripta plus esset credendū auctoritati ra-
lis ecclie. q̄ euāgelio cuiuscūq; priusq; cēt
ab ea receptū vel auctorizatū. Hilom̄i-
nus post approbationē et auctorizationē
q̄ttuor euāgeliorū p̄ dictā eccliam/ pl̄ es-
set credendū euāgelio q̄ alteri cuiuscūq;
humane auctoritati. Non dicit̄ q̄ tot̄ ec-
clesie. quoniā illa est auctoritas dei et euan-
gelij. Nec potest errare in fide: lege stante.

Sexta cōsideratio

¶ Examinator huiusmodi doctria-
rum. Est om̄is habens discre-
tionem spiritū: q̄ntum h̄ do-
num spiritū sanctus in eo vult
extendi. Deducitur ex terminis: quoniā
spiritū sanctus in manifestatiōe veritatis
itima: nec fallere nec falli p̄t. quēadmodū

5 p. 11

theologi fundant / q̄ nec fidei nec sensui literali scripture subesse potest falsus. Alioquin nihil auctoritatis ad credendum / nihil roboris ad persuadendum sibi subsisteret. Est autē sensus literalis nō soluz grāmaticalis / sed nec stricte logicalis. Veruz ille quē spiritus sanctus principaliter intendebat. qui ex circūstantia littere cū causis dicendi et modis exponendi magis patet. Unde generaliter in parabolicis locutionibus sensus literalis est: nō qui p̄ v̄ba sed p̄ res et facta designatur / vt de lignis cōstituentibus sibi regem etc. Porro donū discretionis spiritui / quādoq; datur ad priuatam instructionē recipientis: quasi priuata lex. De qua canon tradit eos qui priuata lege ducunt generalī nō teneri. Est autem operatio sua facere quodā intimo sapore cū illustratione certa: cognitā esse veritatem. Exemplū de *Donica* matre sancti augustini / fm relationē eius in confessionibus. Datur aliquādo discretio spirituum principaliter ad edificationē ecclesie: sicut et donum p̄phetie. vel linguarum vel gratia sanitarū cum similibus. Et hoc reperitur in reprobis fm apostolū et euāgelium. Quibus si semper et quomō credere debeant fideles: grandis questio est. Quā videtur summatim absolucere canon dicens. *Remini* dicenti se missum de super: oportere credi: nisi de sua doceat missio: exemplo *Johannis baptiste*. *Juxta* qd̄ sumitur prima veritas. *De* habendi sunt respecti vel nō statim admittendi in doctrinis suis / maxime si sint extranei. tales qui se dicunt discretos et viuos spirituum: dono sancti spiritus possidere. Alioquin cito credunt leues sunt corde: et faciles ad errores. Quid fiet igitur. *Lerte* iudicium expectabitur fm p̄missos quinq; gradus examinandi doctrinas ab infimo vsq; tandē ad supremū. Quod est conciliū si res apparuerit prioribus ambigua. et v̄gens decisio reputetur. *Altera* veritas. nemo facile debet estimare se priuata lege moueri. qm̄ humano se paratus sit subdere parereq; iudicio. quoniā nō est dissensionis deus. *Neq;* formidet / qui huiusmodi est: si cuius veritate humilitate cōsiliū querit alienum: se p̄pterea decipiendum. vel a spiritu sancto deserendum. exemplo predicatoris n̄re etatis egregiū magistri *vincentij*. *Concludit* dominus *Bonauentura* pro p̄missis: vbi

querit si quis possit excusari adorando diabolū ostendentē se vice christi. *De* neq; q̄. Ratio. quia supest tali casu triplex remediū. videlicet suspensio iudicij proprii / petitiō alieni consilij. aut tandem imploratio diuini auxiliij. quod nō deerit faciēdo quod in se est primis duob; modis. *Ex*emplo beatisissimi *martini*. et aliorū plurimorum. *Obijcit* idē *Bonauentura* de adoratione eucharistie quādoq; nō consecrate in manibus sacerdotis. Respondet casus istum cōmunē esse. qui semp̄ implicitā habet conditionem vel presumptionē q̄ sacerdos fecerit fm debitū ecclesie ritum: que cōditio nō debet exprimi in adoratione. Saluatur tamē adoratio ne peccatū sit p̄pter morem fidelium. *Exemplū* de adoratione imaginū. Non sic de adoratione panis in mensa / etiā si cōditio poneretur / dicendo: adoro te si tu sis consecratus. Non enim sunt tales circūstantie prout in altari. *Sumitur* inde sequēter cautela pro laicis circūstantibus altari / q̄ hostiam nō adorant quātūcūq; videatur in manibus sacerdotis. nisi cum eleuatur et postmodū. *Sed* nec sacerdos caute facit nō abscondendo visionē a populo dum cōsecrat. Aut cortinā vsus deberet opponi. Aut a circūitu altaris arcēdi cōnt alij / maxie populares.

Secūda pars principalis.

Prima consideratio

Etendendum est in examinatione doctrinarū. Primo et principaliter si doctrina sit cōformis sacre scripture. itaq; in se q̄ in modi traditōe. Declaratur ex auctoritate beati *Dionisij* dicentis in sentētia. Nihil audēdum dicere de diuinis / nisi que nobis a scriptura sancta tradita sunt. Cuius ratio est. quoniā scriptura nobis tradita est tanq̄ regula sufficiens et infallibilis pro regimine totius ecclesiastici corporis / et membrorum vsq; in finē seculi. Est igitur talis ars. talis regula vel exemplar. cui se uō conformās alia doctrina. vel abijcienda est vt hereticalis. aut suspecta. aut imprinēs ad religionē pro: sus

est habēda: **D**inc glosa quedā super illud Apparuerunt moyses et helyas loquētes cum eo: scilicet iesu in transfiguratione. Suspecta est omnis reuelatio quā nō confirmat lex et prophete cum euangelio. Quē tria significant moyses helyas et christus. Alioquin delusiones demonum. aut potius prop:ij capitis fantasiaciones quā reuelationes habeantur. Talibus ideotis obijciatur illud christi. Erratis nesciētes scripturas. **A**t vero dicit aliquis. Ecce q̄ a principio et vsq; nunc doctrine salubres tam verbis quā scriptis inserte sunt quas scriptura sacra nō continet. Immo cōtinet respōdemus / s̄m aliquem gradus veritatum catholicarum. quos gradus quā niam alibi explicauimus breuitas hic nō apponit. **Q**ueret alius quid sibi vult finis huius cōsideratiōis loquēs de modo traditionis scripture. Nūquid potest alia salubris doctrina taliter tradi q̄ redderetur inepta et nociua. Potest vtiq;. **P**onit ad presens exemplū de doctrina raymundi lulli que quidē alta et vera et copiosa multa continet / nō tamē in multis absq; ponibili calumnia / de quibus nihil ad presens. **D**oc vnum placet inserere tempibus nostris in sacra theologie facultate parisiensis institutū. Habet ipse lulli modū traditionis specialem / sub magnis voluminibus ad certa nomina / ad caracteres et figuras. **S**ensit eadem facultas nōnullos de suis suppositis. vt proni sumus ad nouitates. velle traditionē huiusmodi multiplicare p̄ studiū. Nam et in arrogonia dicit edoceri. **C**onstituit protinus statutū / quod patribus cartusien. prope parisiis significauit p̄ litteram. habent enī copiam librorum dicit lulli. Quo statuto prohibebat omnib; suppositis suis / ne derelinquētes modum doctrinalē sanctorū doctorum p̄ ecclesiam approbatorū. et qui tenet est hactenus in sacra theologie facultate / transiret ad nouam hanc fantasiandi curiositatem. **E**licitur ex his cum p̄cedentibus duplex cautela nedum pro examinatorebus sed receptoribus doctrinarū maxime religiosis. quos sua sancta nō dicam rusticitas / cū hieronymo / sed humilior deo amabilis simplicitas / cōmendat. Nam q̄ ambulat simplicit̄ ambulat p̄sidenter. Simpliciter intellige nō ignoranter / nō infanti sensu. nō negligenti. vel hebeti intel-

ctu. sed absq; plica dolositas. versutia. curiositatis superbie. Alioquin qui ignorat ignorabitur. **P**rima cautela sit eis. nullam recipe doctrinā absoluto iudicio. nisi altero ser modorū prime partis approbatam. et eo magis si sermo vel modus sit extraneus / a cōmuni sermone doctorum. quibus sententię graues apparent motales vel philosophice. **T**heologizat aliquādo demon: ait climacus: et patet in euangelij / etiam corā iesu quē tentare presumpsit et dicere. **S**criptum est. Angelis suis mandauit de te et c. nihilominus prohibuit christus. **C**ui paulus et alij se p̄formant ne testimoniū quātūlibet in sup̄ficie verus acciperetur a demoniacis vel phitonibus vel simulacris: et prophetis insaniētib; vt sibille sunt / et ventiloqui. cum ceteris magicis maledictis. Nam que cōmunicatio lucis ad tenebras: et christi ad belial. Ratio prima. quia sunt excommunicati. **S**ecūda. quia nullū verū bono sine dicit. **T**ercia quia cōtinuo aut tandē falsitates ingerunt. **E**t si mille p̄mitterint veritates. **N**ō est enim doctrina fallens que vera non misceat s̄m **S**ecūda. **A**ltera cautela est. **C**onferre protinus doctrinā que terminos habet extraneos. vel sententias nouas et p̄grinas. ad terminos doctorum cōmuniū et sententias eorum. **D**oc christus contra diabolū egit. **D**oc magnus antoni? docuit. **D**oc paulus intellexit cū diceret ad discipulū. prophanas vocum nouitates deuita. **D**oc Augustinus vob inquit ad certam regulā loqui fas est. **D**oc Hieronymus. **E**t verbis inquit inordinate p̄latis oritur heresis. **D**oc serenissime custodiuit sacra theologie facultas p̄sien. **C**uius vnum e multis sit hoc exemplū / vnus licentiatas posuit in vesperis. **Q**ui pater erat causa filij. id est pater generat filium. **C**onfestim oppressum est os eius / neq; sibi permissum est talibus vti terminis. licet ostenderet exponendo se verum tenere sensum. **S**ic Augustinus loquens de facto in tra philosophorum aliquorum verā sententiā / q̄ deus erat factum. **T**ene inquit sententiā: sed corrige linguam.

Secūda p̄sideratio.

Atendendum est in examinatione doctrinarum cuius sit p̄ditionis docens seu publicans siue scribēs

Declaratur quia nō modicum refert iter doctum rei quaz loquitur et inter indoctū inter senem et iuuenem/inter morigeratū et dissolutum. inter hominem boni naturalis iudicij et patiemem in cerebro vlt impudentem. Demum inter virū et mulierem. Fuit Salienus in arte sua peritissim⁹ medicine. Demini dum puerulus studeres in artibus ipm irrisum: quia posuit quar tam figurā in silogismis. Dicit inquit falcem suā in messem alienam. quia nō loquicus sed medicus est. Loquitur aduersus eundem rabbi moyses medic⁹. Quia psumens de sciētia medicine. psumpsit cōsequēter de multis: tanq̄ illa sicut medici nam cognosceret/ in quibus turpiter ipm errasse notauit. Et hic error familiar⁹ admodum sapiētibus huius seculi/ qui duz se vident honorari pro aliqua scientia. sic legum. sic canonū. sic industrie mundialis larant facilliter ora de sermonib⁹ quos nesciunt. vt de theologia/ quasi verecūdarentur aliquid ignorare. Aut aliquādo maior dementia/ que nō cognoscat in se. despicunt in alijs tanq̄ supuacua et noxia/ ne videantur ea que sunt vtilia/ nequaquā cognoscere. Quāto cōsultius iubet sapiens prudentie tue pone modum. quoniam magna pars sciētie est. dicit hieronymus scire quid nescis. Dagne demum modestie taliter agnoscere. Porro differentie patent relique. De senibus expertis. quibus ideo est sapiētia. De bene morigeratis q̄si humilibus. De naturaliter prudentibus respectu iuuenem. quos ait Aristoteles. nullus eligit/ cum cōstet eos nō esse prudentes propter inexperientiam. Respectu q̄z maliuoloz q̄s etcecat malicia. Respectu deniq̄ melancolicoz/ qui seipos regere vel propriam domū nesciūt/ desipientes in manifestis. Postremo sexus muliebris ab apostolica prohibet auctoritate. ne palam doceat. doctrinam intellige seu verbo seu scripto/ nomine suo publicatam/ maxime si fuerit ad viros. nec qualescūq̄ sed sapientes sed eruditos sed itatus in deuotione vel religione p̄cellentis. Sentētia est Gregorij/ presumptiōem esse/ velle docere sanctiorem doctiorēq̄. Culpat Hieronymus eos qui discūt/ prohpudoz a feminis qd viros doceāt. Quid si talis sexus apposuerit ambulare in magnis et mirabilibus sup se. visiones quotidie sup visio-

nes addere. lesiones quoq̄ cerebri p epilepsiam vel congelatiōem. aut aliaz melancolie speciem/ ad miraculū referre. Nihil deniq̄ dicere nisi vice dei. sine medio reuelātis. Appellare sacerdotes dei filios suos. docere eos professionem suam in qua nutriuntur assidue/ qualiter obedire superiori bus deberēt etiam vbi diabolus eēt incarnatus. Qd si dolent in aduersis pro sensu alitaz amore/ sunt imperfecti. cū nec paulus nec maria imo nec christus haud dubie perfectissimi fuerint doloris expertes imo si desunt pene sensus. qualis erit patientie virtus. Dicit altera se annihilataz fuisse pro morula temporis. Altera q̄ mirabiliōri vniōe deus vniebatur sibi/ q̄s humanitati suscepte christus iūgebatur. cuz talibus sine numero/ que nec magnis voluminibus plene referētur. aut relate conuincerētur p singula. Dicitum est grauitera poeta. varium et mutabile semper femina. Quales describens apostolus vitare docuit curiosas et verbosas ductas varijs desiderijs. Et ve parēti nostre prime. que primo verbo sup relatione diuini p̄cepti bis mēta est. Precepit inquit deus ne comederemus/ et ne tangeremus. hoc addidit ne tangeremus. sequitur ne forte moriamur. Ecce incertus retulit qd erat certissimum. Neq̄ tamē ista dicētes derogamus gratie dei/ neq̄ mulieruz quas elegit priuilegiatē sanctitati. sed nobis vigilandum est aduersus astutias diaboli iam ab initio ceptas. Et cautela duplex inter alia sumēda est. Prima omnis doctria mulierum maxime solennis verbo vlt scripto reputanda est suspecta/ nisi prius fuerit altero sex modoz/ quos prima pars refert diligēter examinata/ et multo amplius q̄s in doctrina virozum. Cur ita. Patet ratio. Quia lex cōmunis nec qualiscūq̄. sed diuina tales arcer. Quare. Quia leu⁹ seductibiles. quia pertinacius seductrices. quia non constat eas esse sapientie diuine cognitrices. Aliud quoq̄ est garrire que venerint ad fantasiam. Aliud de scripturaz sanctis proferre sermonem. istud cum artis stabilitate subsistit. Aliud dilabitur sine firmitate. Vbi sunt scripta tot deuotissimarum eruditissimarumq̄ seminarum sicut paulē sicut eustochium. Certe nulla sup sunt. quia nulla presumpserūt. Secūda cautela que tacta est. Cōferat statim

De examinatione

doctrina p singulas sententias z verba si sit conformis ad doctores approbatos/z si sic/quid addit ad illos in pondere sententiarum. vel religionis edificatione penset. Sunt enim doctrine quedam habentes folia verborū q̄i speciosissima. que si discutiantur inveniuntur similes ficulne/cui maledixit dominus. quia sunt sine fructu aut pro fructu reddunt instar pomorū 3o dome solum cineres. quo turbatur sensus nō reficitur affectus. nec tandem illuminatur intellectus. ¶ Notetur ad extremum q̄ sancti prophete/z doctores iam vniuersaliter approbati/recipiunt in suis verbis obscuris vel ambiguis interpretationem qualis non debetur nouellis prophetanribus de corde suo/aut prius q̄ constituerit quasi de suo/q̄ suis diuino.

Tercia consideratio

Atendendum est in examinatione doctrinarum/cuius conditionis sunt huiusmodi doctrinas vel audientes/vel conductes/vel recipientes. Dicit sapiens de principe/id quod ad om̄s trahi potest. Qui libenter audit verba mendacij/omnes ministros habet impios. Quid nempe est efficacius ad corrupcēdā om̄em doctrinā/quam adulatio subdola. vel consulentium. vel conscribentium. vel audientium. vel recipientium/cū indiscreta laude z iexannata gloria/simul cum admiratione. Quātiens vidimus impletum illud comici de adulate/hic profecto ex stultis insanos facit. Quod in de amicitia vetuit cicero: dicens hoīes adulationis impletos ventro sibi sumere species improbilissimas vel errore suo fundatas/vnde nihil superest ipis nisi discrimen et perditio/dum tales hi se reputant quales audiunt/doctos. sapientes. deuotos. eloquentes. Duo 2tra nihil est optabilius ad virtutem humilem/q̄ libenter nedum audire. sed inquirere diligenter. qui dicat ei cum omni libertate veritatem. Sint in exemplum nobis lucifer cū angelis suis. quos quid aliud q̄ propria sefellit adulatio. Sint homines qui se tanq̄ deos hac tracti vesania/coli iusserūt extorseruntq̄. ¶ At vero quid ad rem spectat que nūc agitur queret aliquis. Pulchrum certe per omnem modum/quod sub

cautela duplici notabim. ¶ Sicut nullum habet vir vel mulier efficacius apud se remedium pro delusionibus euitandis quam eas cum humilitate sedula fugere. nec q̄rere per miracula/vel reuelatiōes rege/spreto humano sapientum concilio. sic aliorum respectu nihil fugibilius habere debet/q̄ adulationem indoctorū/vel prauorum/nihil quoq̄ desiderabilius q̄ bere re comitibus. sint confessores. sint aliq̄. qui sine plica dolositatis ingerūt assidue simpliciter z humiliter sapere. Talem habuisse beatum Bernardum fratrem suū. gerardum referunt. qui nec in manifestis signis applaudebat beato bernardo. Sed cum aspernatiōis cachinno rejiciebat. nō ad nequiciam proteruam. sed humilitatē piā agens. Sunt confessores qui de nō nullis quos vel quas audiunt. verba faciunt in bonum. Quos pura mens/q̄ itera q̄ sine mortali delicto. Essem talis vniū cum mei similibus. nō aduerterent qui taliter agunt se p indirectum culpā relictis confitentis eis. quos nō ita predicant/simul z occasionem dant suis laudibus. nō qualitercunq̄: sed in confessione mentienti. Esset hic habendus sermo latior. preferim in materia canonisatiōis z testificatiōis sumptis p confessores. Sed sup his z alijs particularior erit inquisitio faciendā/duz modus exemplaris/id est per narrationes exemplorū tractabitur. ¶ Sequitur altera cautela pro prelatiis/z specialiter doctoribus/apud inferiores preferim ideorū/ac sine litteris multerculas. Caueant qui dati sunt in regimen z exemplum/ne leuiter suis verbis aut factis approbent doctrinas earum/vel miracula seu visiones insolitas/ipsis maxime scientibus seu corāz eis. Nulla plane posset altera dari talibus ad fingendum fortior occasio. Experti pluries loquimur. z Gregorius xi. testis fuit idoneus/ sed tardus nimis. hic positus in extremis habens in manibus sacrum christi corpus. protestat̄ est coram omnibus vt cauerent ab homibus siue viris siue mulieribus/sub specie religionis loquentibus visiones sui capitis. quia p tales ipse seductus. dimisso suoz rationali cōcilio/se traxerat z eccliaz ad discrimen scismatis imminētis/nisi misericors pvideret sponus iesus/q̄ horrendus vlt̄ q̄ buc nimis beu patefecit euentus zc.

Hic papa cum esset in uisione per Katherineas de senis inductus est quod se romam transferret cardinalibus et ceteris dissuadetibus. Quo cum ueniret circa dimidium annum obiit. Et tunc cepit scisma quod circa xl annos durauit urbano. vi. et suis successoribus in roma videlicet bonifacio. ix. innocencio. vij. gregorio. xij. alexandro. v. iohanne. xxij. et martino. v. usque ad scilicet Constantiam. In uisione uero clemente. vij. et benedicto. xij. qui et petrus de luna electus. Hoc cancellarius non ponit nec usque ea nominat. Sed dominus stephanus olim prior carthusie in seculo postea papie asserit propria manu ex Katherine p prior ore eisdem litteras scripsisse ad papam etc.

Quarta consideratio

At tendendus est quis finis sit huiusmodi publicationis doctrinarum. secundum alterum trium finium qui sunt bonum honorabile uel delectabile. Et primo de honorabili ut de fastu describens Augustinus hereticum dicit eum esse qui alicuius temporalis comodi et maxime glorie principatus que sui gratia falsas et nouas opiniones uel gignit uel sequitur. Horat summa de uitijs et uirtutibus in tractatu de fide causas octo confectiois heresum. Remittam ad illam quae libenter hic et alibi commemoramus summam quoniam ex optimis uidecunq; collecta est. Cuius auctor contemporanus fatis fuit Guilhelmo parisiensi. et sancto thome uir sine gradu de conuentu predicatorum lugdunensi. Hic nihil in consiliatio de fantasia proprii capitis sed de communi aceruo scripturarum doctrinam neccit. Cui si comparent nouelle uisiones nostrarum uel nostrorum o sapientissime de quantum solidoiores. non umbratiles inuenirentur ab eis tamen quibus aduersus sapientem scilicet non est persuasum quod aque furtive dulciores sunt et panis absconsus suauior. quibus magis ea mirantur quam uel non intelligunt uel insolita sunt separati uolentes hinc uini uel siles athe nientibus uolentes semper audire aliquid noui prurientes auribus. Quo pro sit caute la duplex. Ruminet assidue docens uel scribens uel studens quod suus sit finis intentus. Pauci sunt admodum qui non rideant ut tandem saluam. Sed sepe sub generalitate mentis iniquitas sibi dum ad priculares et priores uenit sine et sub negotio caritatis

agit negotium uanitas. Tentatione supbie reputauit Augustinus id difficile cognoscibile quod non habet homo fas experiri quoadmodum parat est gladius tenere. sicut non est fas homini maleuere ne laudetur. Accipiebat autem sibi quaedam nisi tempus signum tale. Querebat a seipso coram deo de doctrinis proprijs quod uel ex officio uel per laudabilem opera oculum in exercitio uel per quasi distributione talenti uel per tempus necessitate scribebat. Ecce fuerit intergra tibi merces aucta domino. proseruet et alim de sua primis tuis edificatio per alienam doctrinam seu per tuam uelut alienam quasi mortuus sis a corde quod rideas. Numquid non adhuc in publicum prodire tua cuperes scripta. Si tandem inueniebat in pacis serenitate quod equo animo celari scripta sua tali casu uellet gratias agebat deo. tanquam excussus a palea uanitatis. Sinautez gemebat sub pondere gloriatiois uane. Quasi fuerit a beato gregorio libri sui. Remisit ad libros augustini suades in illis potius exerceri. Altera cautela suadet breuiter promptitudine. quod doctrine quasi aliquid legit aut studij aut scribit publicum subeant examen et potius in uita quam post mortem. ut si quod erroris deprehensus fuerit corrigat uiuens. Sonant hanc promptitudinem per tentationes fieri solite in actibus sacre theologie publicis. Hoc intendebat quod dixit. hereticare potero sed hereticus non ero. Quare. Quia nemo nisi peritina hereticus est. Nemo qui patet corrigi peritina est. Respicit hec cautela uenerabile et deo sacrum presertim occasione scriptum est presens opusculum. quod libros alios sui tempus nouellos uoluit examen breuiter. Respicit et omnes in communi doctores quantum ea studio sitate doctrinas componat suas tanquam peritina interrogandas ab omnibus. Fuit iste ut arbitror non paucus stimulus beati hieronymo. quod se tot aspiciat habere obseruatores et emulos. ut quod optime scriberet uel transferret.

Quinta consideratio

At tendendum est in examinatione doctrinarum de fine. Si sit ad comodum temporale uel questum. Dicit non potest quod medax est cupiditas nec diuini peccati nec humanis. Docet aduocatus plures eruditus ad medacium quilibet in causa. Docet in doctrinis usurarioz et symoniaco rum. Docet in quodam publicis super confectioe miraculoz uel reliquiarum uel indulgentiarum

Handwritten scribble or signature.

De examinatione

81
Necheu dolorosus/quo pñitiosi? et indi-
gnus/in pñicatoribz nōnullis ad pplm/
suas vltra modū pcessiones/ et pñilegia
dignitates pñudicialit amplificātibz/ vbi
quoqz crebro videre miserabiliter est/quē
admodū sarbanas in se diuisus est/habēt
doctrinas suas suozūqz/mutuo pferūt/ex
altant/p fas nefasqz defendūt. Ac proinde
quot in fide. quot in bonis moribz scanda-
la. quot errores/ etiā circa nob naturaliter
impresa prima legi pñicipia viderit eras
nostra. Plangere nūc magis q̄ in mediuz
reducere libet: duplicēqz notare cautelam

Prima pñilit simplicitati deuotoz: q̄/
rum nō interest curiosos esse sup intentio-
nibz occultis scribentiū/ quatin⁹ expeditā
regiāqz viam incedāt/ legendo scripturas
quas sciūt ab ecclia tota receptas. quales
vriqz sufficiūt. Aut si pro dubiozū decisio-
ne nōnunqz occurrentiū/ habendū sit cōsi-
lium. querant ab illis tales / quos minus
est probabile. fauore vel odio: questu vl fa-
stu trahi. q̄les sunt iam mortui/ viuentes
in scriptis suis/ si materiā que q̄rit atrige-
rint. Si p̄terea fuerint in illa tam intenti
q̄ experti. Dulci nimirū multa scribunt
velut in transcurso/ multa q̄nqz non satis
ad suam spectantia facultatē/ vt si theolo-
gus purus veller de punctis exquisitē ca-
nonū pure positiozū/ aut purus canoni-
sta de apicibus theologie declarādis ferre
sententiaz. Cuiuslibet in arte sua potior est
danda fides. si nō. alia ratione pactum vt
aiunt reformetur. qd̄ medicozū est promit-
tūt medici: tractāt fabrilia fabri: refert ab
Oracio hieronym⁹ **B**randis aut conq̄-
silio caderet hic de doctrinarū hereticaliū
cognitoribz atqz iudicibz/ qualis sit apti-
oz scientia. Nunqd̄ theologica vel canoni-
ca. Sed distinctio p̄cordiā facit/ que suuz
cuiuslibet tribuit officii theologo de veri-
tate catholica/ aut opposita heresi. iuriste
de penis et modo iudicij confert pres suas
Cui⁹ declarationē alibi traditā/ hic nō in-
serimus/ secūdā ilico cōponētes cautelas
Prouidendū est sedulo p̄ rectores chri-
stianitatē/ ne studiū theologie veritatē de-
perat: s̄ alicubi resideat velut i fonte. A-
lioquin timendū est ne supseminēt bere-
sum zizania/ p̄pter varietatē tot capitum
tot insup passionū diuersarū. vnde multi-
plicatio sequit iudicioz/ vbi si desit recur-
sus ad theologos nō deprauatos: et vnū

collectos. quis oro p̄uidebit. Si dixerit
aliquis fiet recursus ad sedē et curiā sum-
mi pontificis. Nō negabim⁹ hoc si theo-
logia illic habuerit suos doctores/ nō pri-
ales. nō seductos. nō fastuosos. nō questu-
osos. aut inuidos. non p̄tati seculari. non
spūali plus q̄ veritati fauētes. Alioquin
tolerabili⁹ esset nullos habere q̄ tales pa-
ri. Acclamātes hic et deridētes nouimus
hic de satrapis eccliarū. Quid nobis et ec-
clesie de theologis. Nā p̄ quos alios here-
ses oriunt et orre sunt: certe p̄ eis siles quo-
tidie. et si nō in p̄dicatione saltem in v̄bis
domesticis et opatione. Sed esto pueniāt
hereses p̄ theologos deprauatos. nō enim
theologia sicut nec canonica scientia con-
firmat hominē in veritate. Nunqd̄ eo ca-
su plus eniti cōuenit suscitare cōtra tales
reprobos et noxios/ plures alios potētes
obstistere suis heresibz palliatis/ quas soli
theologi vel dep̄bendere vel cōvincere suf-
ficiunt. Illi vero culpant rationabilē. he-
reses introducere/ q̄ ex officio resistere de-
bentes: facti sunt speculatores ceci. canes
muti. nauē stulti nauē ecclesie naufragijs
oibus exponētes: quā regere nec sciūt nec
volunt. Scientibus deniqz. volentibusqz
succurrere. viā claudunt. ipos abijciunt.
infamant. spernunt.

Sexta consideratio

At tendendū est in examinatione
doctrinarum de fine. Si sit bo-
nus delectabile/ vel carnale seu
spūalis luxus. Et sicut mani-
festum est q̄ omnis excellens affectio tra-
hit ad se iudiciū rationis. Ueruntamē si-
cut nulla est vebemētor q̄ luxuriosa libi-
do. sic ad errandum falsumqz docendum
nulla pñitiosior. Paruit in sectis turdipi-
norum/ q̄ sequaces nō desunt vsqz hodie
q̄n et vbi latere putauerint/ serpūt vbi libz
Epicurei sub tunica christi. qui mulierca-
lis primo deuotionē fingentes sp̄ tenuis
paulatim eis fidem tanqz lumen et oculos
tollere querunt/ quatenus eas licenti⁹ ad
desideria sua maligna prostituāt. Non est
nostrum seditates horredas detegere. p̄si-
derantes illud apostoli. Que in occulto fi-
unt ab eis turpe est dicere. Porro lux⁹ spi-
ritualis accipitur omnis curiositas impro-

ba sciendi. que nō oportet / v' plus q̄s oportet / iuxta p̄sonę qualitatē. ¶ Sic igit̄ p̄ma cautela. nō plus s̄ape velle q̄s oportet sed ad sobrietatem. quia nō omnibus om̄is doctrine cōueniūt. Sed studentibus alia inbentur cognosci. que vel a religionū p̄fessoribus. vel ab hominibus parū idoneis ad apices doctrinarum sublimiū / p̄hibentur. quibus lacte opus est nō solido cibo. qui diligentius ad inflātionē affectus pię et deuotam / nutriēdi sunt. q̄s intellectionis eruditionē. Non q̄ spernēda sit intellectus seu ratiōis illuminatio. sine qua p̄ceptis in seductionis baratrā. cecus iret affectus. sed curiositas in cōcessa sciendi sup̄ba vitetur. ¶ Unde generale finalem q̄ statuimus cautelam. p̄positum apostoli verbum. Doctrinis varijs et peregrinis nolite abduci. Quod vt prudēt̄ obferri valeat nō minimā dabūt p̄missę cōsiderationes occasionem. Juncta sedulitate solertiaq̄ superioris / in om̄i collegio. v' vniuersitate vel monasterio. Sed p̄uideant nō minori sollicitudine. quales apud suos doctrine frequētentur ad antię fomentum. q̄s panis qualis apponatur ad corporis nutrimentum. ¶ Super sūt alia plurima eo fortassis accommodatiora quo p̄mo de moralibus particulariter et exemplariter seu practicabiliter traditus et citius accipitur in estimatione. et plus heret i recordatiua memorię / sed ad p̄sens ista cursim dicta sufficiant.

Exemplum quoddā

de seductione mulieris / quod accidit Anno dñi. D. cccc. xliij.

Recitatus est nuper Lugduni gallie / corā clero / processus cuiusdam mulieris delate et detēte Burgi in bressia / que est notabilis villa ducis sabaudie. Circa quaz est domus sellionis ordinis carthusienf. Hęc mulier sub pallio deuotionis et reuelationum fingebat mirabilia. Astruebat enim se esse vnam de quinq̄ feminabz missis a deo / compassiue pro redimendis innumeris animabus de inferno. Et iā sua collusionē subdola deceperat in religione illa q̄ plurimas simplices mulierculas. Sciebat videndo frontem peccata que se

cerat vnusquisq̄s. hoc enim fm Augusti. etiaz diaboli malicia scire potest et suis reuelare. nō autem ea que futura sunt absolute. siue que in secreto cordis latēt / et nullo exteriori motu aut signo sese produnt. Dabebat etiam supradicta mulier duos carbonēs in pede / qui eaz affligerant quotienscūq̄ aliqua anima ad infernum descendisset. Quotidie tres animas ab inferno liberauit. vnam vel duas sine difficultate. aliam seu alias cū pena maiori. vt dicebat. Dentis quoq̄ excessus seu extaticos frequēter habebat. in quibus mirabilia per reuelationem didicerat. Eratq̄ mire abstinentie. singularissime etiam vite. Plura vero alia de ea scribenda foret. At per autem cum spiritus almus sancte sue ecclesie / rector verus / vt creditur / hūc spiritum falsū detegere vellet. hęc mulier capta. et penis vt torqueretur ē addicta. que om̄em veritatem p̄fessa est. qualiter p̄dicta cupiditatis occasione fuerat. vt hoc modo se nutiret / et sue paupertati subueniret. Aut fortasse pro hōi / diabolo se miseram in famulā dedicauit. Inuēta est in super morbū caducū habere / ac eundem sub extaticis excessibz quos furerat palliare. De qua cū varia opinio eēt an tāq̄ heretica p̄demneretur. iudicātū est a doctis ad penitentia eam admittendā. nec esse hereticam / q̄ illa que fecerat dimisit. nec obstinata permansit.

¶ Finit tractatus de examinatione doctrinarum quo ad p̄cipuum modorum i p̄bentio p̄positoꝝum.

Sequuntur aliquę

consideratiōes q̄ ad tres modos reliquos.

Supererat ex q̄ttuor modis examinandi doctrinas p̄positis / p̄sequi de tribus. Sed cur istud nō sit ad noticiam deductū tangunt consideratiōes que sequuntur. ¶ Prima consideratio / q̄ in examinatione doctrinarum non sp̄ expedit notificare p̄dicāres defectus / q̄ reperi sūt apud eos qui se alios docere iactabant. P̄io ne secretū datū a viuētibz et notis violēt. Secūdo ne veris doctrinis et canōicis miraculis seu prophetijs apud simplices aut malis

De examinatione

gnos calumnie locus datur. Tercio ne particularis enumeratio paucorum / sufficiens pro singulis estimetur. Rursus in examinatione doctrinarum consilendi sunt experti circa particulares casus: et euentus. Quos suis temporibus inuenerunt. Primo quod certius secundum Aristotelem iudicat experientia quam ars: et expertus quam artifex. Secundo quia non sunt actiones humane circa generalia sed indiuiduis / sicut medicus non sanat hominem sed hunc hominem. ita moraliter agens non dicitur facere opus in genere / sed hoc opus in singulari / scilicet cum circumstantiis debitis omnibus istis et illis. Tercio quod prudentia que doctrinam est operum humanorum / presupponit experientiam tam ex preteritis quam ex presentibus et quibus futura coniecturatur. **A**mplius in examinatione doctrinarum cauendum est ne decipiat examinans vel examinanti credens / propter relationes insolitas / nunc ab illis nunc ab istis preceptas vel auditas / proferat a feminis aut a laicis usurpantibus sibi nomen sanctitatis et docentis. Primum iuxta vulgatum auctorem. Rara fides ideo / quia multi multa loquuntur / et hoc fit sepe sine consequentia / sine ratione / sed ex fantasia capitis perturbati. Secundo quod multi sunt qui decipiunt / quibus se decipi nesciant / nec decipere vellent. Tercio quod sunt alii multi qui se decipi non credunt / alios tamen decipere volunt / fingendo mirabilia et illa que sciunt esse falsa. Et istorum infinitus est numerus / et a me qui loquor frequenter expertus / ita quod ex istorum relatione si credere si referre si scribere voluissent / grandis effectus fuisset liber atque mirabilis apud curiosos. Benedictus deus qui pro taliu irrisione et preceptu me totiens a seductione seruauit. Fui primum fatuus pro relationes aliquorum magne merito reputatis / primus seductioni. de quadam heremina remensi / nisi modum responsionis proprie deo volente tempassem. Circa quod tempus opusculum compilauit seu lectionem unam de distinctione reuelationum verarum a falsis. **S**ubinde in examinatione doctrinarum / maxime circa doctrinam theologie mystice que consistit in affectibus et spiritualibus sentimentis non est fas homini magisterium assumere sibi in omnibus / sed spiritui sancto debet hec gratia precipue relinqui. Primo quod spiritus ubi vult spirat / et vocem eius audis / et nescis unde veniat aut quid vadat / propterea non debet eius inspiratio sub

certis regulis aut terminis comprehendi / sicut nec gratuita visitatio / que ideo gratuita dicitur / quia pure gratis datur / quamuis ut plurimum non conferat nisi preparatis et facientibus quod in se est / quales sunt quod exemplo mulieris fortis considerant semitas domus sue. Secundo quod diuisiones gratiarum sunt / vni cuius dedit deus mensuram fidei / solitariis aliter / aliter scolasticis: et ita de reliquis. Tercio quod semel loquitur deus et idipsum non repetit. dedit itaque deus per scripturam suam sacras et per expositores suos: habere sufficientem intellectum in omnibus / iuxta vocationem vni cuiusque. **C**eterum vocatio solitariorum et monachorum ista est ut plus studeant affectui deuotionis quam intellectus eruditioni. nihilominus quia dedit deus mundum dispositioni homini tanquam occupationes pessimam / saltem malicia penes ne per otium dederit homines torpescerent / ne preterea pre fastidio deficerent: abominantes manna celicum condescendendum est humane fragilitati. pro mittendum est ideo circa religiosi aliquibus inquirere de doctrinis scolasticorum / que tractari solent circa libros sententiarum. **P**orro si querat a me quis inter ceteros doctores / plus videat idoneus. Respondeo sine preiudicio / quod dominus bona uentura / quam in docendo solidus est: et securus. propter iustus et deuotus. Preterea recedit a curiositate quantum potest: non immiscens positiones extraneas: vel doctrinas seculares dialecticas aut philosophicas: terminis theologicis obumbratas more multorum. sed dum studet illuminationi intellectus / totum refert ad pietatem et religiositatem affectus. **U**nde factum est ut ab inducoris scolasticorum quorum procholor maior est numerus / ipse minus extiterit frequenter: cum tamen nulla sublimior: nulla diuiniore: nulla salubrior atque suauior: pro theologia sit doctrina. Quam denique diligentem in senectute meam reuolutus ad studium ipsius. tanto facta est amplius confusa garrulitas mea. **D**ixi quod mecum: sufficit hec doctrina. ut quid stulto labore consumeris. quid dicat. quid scribas. Multiplicentur potius et transcribantur opera doctoris istius. De quo vere dicitur illud christi de iohanne. Erat lucerna ardens et lucens. Preterea sicut apud grammaticos / donatus de prioribus orationibus / et apud logicos summe petri byspati traditum ab initio nouis disciplinis ad memoriam recolendum

et si statim intelligat sic apud theologicos discipulos/breuiiloquium Bonauenture quod incipit. flecto genua. videretur valde salubriter imponendum iuncto itinerario suo mentis in deum. quod incipit. in principio primū principium. Itaque laus omnis inferior est his duobus opusculis quia vi agnoscere etiam sola credulitate non paruum est profectus. Denique sermo de sentimentis spiritualibus/in contemplatione/in deuotione receptus nullatenus intelligitur si non exprimat. Et si non intelligitur non amat. si non amat non libenter audit. sed negligitur spernit. nisi quod ita fuerit instituitur quod firmis et pie credat se preparans ut sapiat et non intelligat. neque sequatur sanctas proprias capit. alieni. Sed doctores approbatos et eruditos in utraque theologia/scolastica et mystica perducibus amplectatur. Sunt industrie quodammodo notate super homini negotio theologie mystice/quis sepe maxima sit industria/deserere qualibus industriam et quod homo seculi habitans magisterio spirituali/tota fide. tota spe. tota caritate. tota se demum deuotione committat. Sunt alique scripta et impulsibus et deceptibus et de concordia theologie mystice cum scolastica et silia multa que proficiunt ad examinationes doctrinarum. Sed hec interim suffecerit ad summationem huius opusculi subnotasse.

Explicit de examinatione doctrinarum a Johanne cancellario parisiensi.

Epistola laudans mel

liffua et ignea domini Bonauenture doctrinas a prefato Johanne cancellario parisiensi. Anno D. m. cccc. lxxvi. lugdunū. missa cuidam fratri minori.

Ignem veni mittere in terram dicebat christus. Et quod volo nisi ut ardeat. In dextra enim dei est ignea lex/cuius eloquium ignitum est vehemens/cuius oculi sunt sic flamma ignis/cuius pro iohannes dicitur est lucerna ardens et lucens instar helye. Consideras ista nisi Eustochi domini Bonauentura/voluit esse doctor ardens/sciens quoniam lucere par est et sepe vanum/sepe notum/quoniam scientia inflat et demonem facit. quod ei demon interpretatur nisi scies/sed absque caritate. Sortitus est idcirco secundum laudem vite sue pie et doctri-

ne nomine ipse Bonauentura ut antho matice doctor seraphicus noies. Docet et in speciali suo itinerario mentis in deum. Cuius opusculi imo propriis imens/laus superior est ore mortalium. Docet et suum breuiiloquium theologie/processus proprie theologicum retinens et qui uersum ad priora/quoniam a primo principio descendit ad alias veritates. Docet denique lectura sua gradior ignem suum cum lumine. Unum mirum imo miserum et miserabile videtur ne dicam danabile/quod pacto plate sunt doctrine quodammodo alie/sub specie subtilitatis plus in quodammodo cinifes egyptie/que sabbatum mentis incendio terre gessem afferentes. Sicut est doctor iste/se testate/doctrinas communem et solidam que parisi vigeat matie tpe suo. Unum et allegat ad confirmationem doctrine sue/parisien. articulos quos per B. parisien. de concilio et assensu magistorum omnium dicit fuisse danatos et excomunicatos. Viuente tunc et consentiente fratre alexandro de halis/cuius doctrina quante sit veritas dici satis nequit. De qua fertur ruidisse sanctus Thomas. dum inquireret ab eo quod esset optimus modus studendi theologiam. Respondit exercere se in vno doctore precipue. Dum ultra peteret quod esset talis doctor/alexander inquit de halis. Testor ita me legisse pridem in tractatu quodam de uisione beati iohannis vigesimum secundum. Testant scripta eiusdem sancti Thomae. matie secunda secunda/que intimus sibi fecerat et familiaris/illum quem laudabat doctorem alexandrum. Et ecce pro chopudo doctor res isti duo/halis et bonauentura/videntur quasi sepulti cum illis quorum non est memor amplius/prefertur in cordis amore. Tolluntur alij quidam/quorum sint veritatem nomina in libro vite/non enim studiosis invidemus. Sed multe aliquos ipsorum littere fecerunt sub nomine subtilitatis infantere/cum sequacibus ipsorum. Nunquid non infania concedere quod duo contradictoria sunt simul vera pro eodem instanti tempore/licet non nature/quod preterea multe sunt veritates ab eterno et multa eterna que non sunt deus. Ille est vnus articulus inter primarios ratos damnatus/anno domini. D. cc. xl. Legatur secundus Bonauenture. dist. xxij. circa finem/vbi recitatur hec damnatio. Et ponitur alter articulus/quod primum nunc et creatio passio/non sunt creator vel creatura. Error. Reperita est eadem damnatio eiusdem articuli de eternitate veritatum per dominum stephanum parisien. inter illos. cc. xix. articulos famosiores